

Nr 140.

Ankom till Riksdagens kansli den 23 maj 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omreglering av folkskoleinspektionen samt i ämnet väckta motioner.
(2:a Avd.)

I den till Riksdagen den 14 januari 1913 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t i punkt 167 av åttonde huvudtiteln föreslagit Riksdagen att i avbidan på proposition rörande omorganisation av folkskoleinspektionen för berörda ändamål beräkna en ökning av det å ordinarie stat uppförda anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer från dess nuvarande belopp, 50,500 kronor, till 147,500 kronor, eller med 97,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 4 sistlidna april avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition (nr 206), under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

dels besluta,

att till folkskoleinspektör, vilken innehar sin befattning såsom ensam-syssla, skall från och med år 1914 utgå avlöning i tre lönegrader å 1) 2,700 kronor, 2) 3,050 kronor, 3) 3,400 kronor jämte tjänstgöringspenningar å respektive 1,300 kronor, 1,450 kronor och 1,600 kronor och därjämte till folkskoleinspektör, vars inspektionsområde innefattar Stockholms stad, därest han där är bosatt, samt till folkskoleinspektör i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län ortstillägg å 500 kronor; skolande därvid iakttagas, att så länge från landsting ersättning utgår till sådan folkskoleinspektör i denna hans egenskap, avlöningen av statsmedel skall minskas med ett ersättningen motsvarande belopp och i följd därav såsom pensionsunderlag tjäna lönen i vederbörande lönegrad; samt

att till sådan folkskoleinspektör skall utgå ersättning för expenser med 300 kronor;

dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av ifrågavarande avlöningsförmåner;

dels föreskriva, att envar, som med eller efter ingången av år 1914 tillträder ordinarie befattning som folkskoleinspektör, skall vara pliktig att underkasta sig sagda villkor och bestämmelser;

dels medgiva, att sådan folkskoleinspektörsbefattning må av Kungl. Maj:t tillsättas genom förordnande för viss tid eller medelst konstitutorial;

dels för anställande i 21 inspektionsområden av folkskoleinspektörer med nyssberörda avlöningsförmåner och ersättning för expenser, för beredande av ersättning till vikarie för sjuk sådan inspektör, beräknad efter högst 3,000 kronor för år, samt för åstadkommande av arvodesförbättringar åt övriga folkskoleinspektörer, med uteslutande ur riksstaten av det däri å ordinarie stat uppförda anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer å 50,500 kronor, å samma stat under rubriken: Folkundervisningen, och efter de för folkskoleseminarierna anvisade anslagen uppföra ett förslagsanslag med titel: Till avlöning m. m. åt folkskoleinspektörer, å 126,000 kronor, därav högst 21,900 kronor må användas till arvoden åt folkskoleinspektörer inom Linköpings, Skara, Lunds, Göteborgs, Kalmar och Visby stift;

dels och bestämma, att vad i särskilda med Riksdagens medverkan tillkomna författningar stadgas beträffande granskning genom Stockholms stads konsistorium av rekvisitioner å statsbidrag för folkundervisningsändamål skall i motsvarande tillämpning gälla om sådan granskning, verkställd av statens vederbörande folkskoleinspektör.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Vidare hava till utskottet överlämnats tre särskilda inom Riksdagen i förevarande ämne väckta motioner, nämligen

motionen nr 171 i Första kammaren, väckt av herr *O. Bergqvist*, vilken föreslagit, att Riksdagen måtte anvisa medel till avlöning av sex folkskoleinspektörer inom Luleå stift;

motionen nr 172 i Första kammaren, likaledes väckt av herr *Bergqvist*, vilken föreslagit, att Riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå, att med avseende å Luleå stifts indelning i inspektionsområden, alternativet A i folkundervisningskommitténs förslag måtte, med de förändringar i detaljerna, som kunna av Kungl. Maj:t prövas nödiga, i princip

läggas till grund för sagda indelning, och detta jämväl för den händelse att endast fem inspektörer skulle i stiftet anställas; samt

motionen nr 355 i Andra kammaren, väckt av herr *Th. Hansén*, vilken föreslagit, att Riksdagen ville besluta, att Gottland skall utgöra ett eget inspektionsområde, att till den där anställde folkskoleinspektören, vilken skall inneha sin befattning såsom ensamsyssla, skall från och med 1914 utgå avlöning i tre lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,350 kronor, 3) 2,700 kronor jämte tjänstgöringspengar å respektive 1,000 kronor, 1,150 kronor och 1,300 kronor, samt att till nämnde tjänsteman skall utgå ersättning för expenser med 300 kronor;

att de villkor och bestämmelser, som komma att gälla för övriga folkskoleinspektörer, skola vara tillämpliga även å här ifrågavarande inspektör.

Beträffande vad motionärerna anfört till stöd för sina framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets yt-
rande.*

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser i huvudsak en sådan omreglering av folkskoleinspektionen, att befattningen som folkskoleinspektör, vilken nu i de flesta fall utövas såsom bisyssla vid sidan av annan befattning, för framtiden i regel skulle anordnas såsom en huvudsyssla, åt vilken inspektören hade att med odelad kraft ägna sig. För sådant ändamål skulle riket, oavsett Gottland, indelas i 33 inspektionsområden. Av dessa skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag 21 områden från och med år 1914 erhålla inspektörer med befattningen såsom ensamsyssla, under det i övriga delar av landet inspektionen tills vidare skulle uppehållas på samma sätt som hittills. Därjämte skulle enligt det föreliggande förslaget de inspektörer, vilka komme att utöva inspektionen såsom ensamsyssla, erhålla fast lön och, därest de förordnades till ordinarie innehavare av sina befattningar, jämväl pensionsrätt.

Utskottet finner det vara ådagalagt, att en omreglering av folkskoleinspektionen är av behovet påkallad och snarast möjligt bör bringas till stånd, men anser likväl, att beslut i ämnet icke bör fattas av innevarande års Riksdag. På grund av mängden och omfattningen av de ärenden, vilka under Riksdagens senare del överlämnats till utskottet, har det nämligen icke varit möjligt för utskottet att ägna den föreliggande propositionen en tillräckligt ingående prövning. Då vidare utskottet framlagt förslag om upprättande från och med år 1914 av en folkskoleöverstyrelse såsom en central ledning för rikets folkundervisningsväsen, är det enligt utskottets mening lämpligt, att, därest nämnda förslag av Riksdagen bifalles, omregleringen av folkskoleinspektionen får äga rum under sagda styrelses medverkan, något som icke bleve möjligt, om Riksdagen nu fattade beslut i

ämnet. Slutligen bör under tiden intill nästkommande års Riksdag fullständig utredning kunna åvägbringas rörande den i Kungl. Maj:ts förvarande proposition undanskjutna frågan om beredande av änke- och pupillpensionering åt inspektörerna.

Under förväntan att förslag rörande folkskoleinspektionens omreglering kommer att föreläggas nästkommande års Riksdag, tillstyrker således utskottet, att något beslut om sådan omreglering nu icke fattas.

Därest denna mening vinner Riksdagens bifall, måste tydligen folkskoleinspektionen även under år 1914 bestridas på samma sätt som hittills. Av departementschefen har framhållits, att de för närvarande till folkskoleinspektörerna utgående arvodesbeloppen numer måste anses alltför låga. Även utskottet anser, att en höjning av desamma äger fog för sig. Detta gäller särskilt de 13 inspektörer, vilka för närvarande uteslutande ägna sig åt inspektionsverksamheten. Nämnda inspektörer, vilka jämte resekostnads- och traktamentsersättning uppbära arvoden å 2,750 kronor vardera, hava redan år 1907 gjort framställning om arvodesförhöjning, och enligt utskottets mening äro ifrågavarande arvoden lägre än som under nuvarande förhållanden kan anses vara skäligt. Blir nu i enlighet med utskottets förslag frågan om en fullständig lönerreglering för nämnda inspektörer uppskjuten till nästa års Riksdag, synes det utskottet rimligt, att desamma redan år 1914 erhålla någon höjning å sina arvoden. Utskottet anser en arvodesförhöjning av 800 kronor för varje sådan inspektör lämplig och föreslår, att anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer måtte ökas med för sådan arvodesförhöjning erforderligt belopp, 10,400 kronor.

Jämväl de arvoden, som utgå till inspektörer, vilka utöva inspektionsverksamheten vid sidan av annan sysselsättning, torde åtminstone i vissa fall kunna anses vara för låga. Då det enligt utskottets förmodan blott gäller ett års provisorium och då sistnämnda inspektörer givetvis icke i samma grad som de förstnämnda äro beroende av inspektörsarvodenas belopp, torde dock någon arvodesförhöjning för de inspektörer, vilka innehava inspektionsuppdraget såsom bisyssla, nu icke böra vidtagas.

Anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer, för närvarande 50,500 kronor, är i riksstaten tillsammans med anslagen till seminarier för folkskollärares bildande, till stipendier för seminarieelever och till undervisningsmateriel m. m. för folkskolor uppfört såsom ett gemensamt reservationsanslag för folkundervisningen. Av skäl, som anförts av departementschefen, finner utskottet det lämpligt, att anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer utbrytes ur nämnda reservationsanslag och uppföres såsom ett särskilt anslag, vilket i riksstaten synes böra få sin plats under rubriken:

Folkundervisningen, och efter de för folkskoleseminarierna anvisade anslagen. Däremot torde förändring av ifrågavarande anslag till förslagsanslag, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits, icke nu vara erforderlig.

Vid bifall till vad utskottet föreslagit i anledning av förevarande proposition böra givetvis de förutnämnda av herrar Bergqvist och Hansén väckta motionerna icke föranleda någon åtgärd.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition och de i ämnet väckta motionerna, må höja det å ordinarie stat uppförda anslaget till arvoden åt folkskoleinspektörer, nu 50,500 kronor, med 10,400 kronor till 60,900 kronor samt i riksstaten uppföra detsamma såsom ett särskildt reservationsanslag under rubriken: Folkundervisningen.

Stockholm den 23 maj 1913.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Närvarande: se utlåtandet nr 139.
